

ЮВІЛЕЇ

Геннадій Боряк (Київ)

До ювілею Л.Демченко

Цьогоріч свій ювілей відзначила Людмила Демченко – знана українська історикня-архівстка, археографка, палеографка, заслужена працівниця культури України, відома спеціалістка з археографічного опрацювання, наукового описування, палеографічного дослідження документів XVI–XVIII ст., джерелознавчої й текстологічної критики тексту.

Від 1975 р. впродовж 47 років вона безперервно працювала у Центральному державному історичному архіві України в м. Києві (від 1999 р. – незмінно на посаді заступника директора), за сумісництвом багато років віддала неформальній робочій групі з підготовки «Архіву Коша» при Інституті української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України.

У 1980-х рр., опрацьовуючи серійні документальні публікації «пізньої радянської тематики» – з історії так званих селянських і робітничих рухів (відповідно XVII–XIX та XIX – початку XX ст.) – молода дослідниця відшліфовувала свою витончену едиційну майстерність, а вже в 1990-х рр., працюючи над новітніми проектами – «Архів Коша Нової Запорозької Січі» (1994–2019 рр., 6 т.), «Руська (Волинська) Метрика: Регести документів Коронної канцелярії для українських земель (Волинське, Київське, Брацлавське та Чернігівське воєводства): 1569–1673» (2002 р.) – Людмила Демченко долучилася до формування національної академічної школи едиційної археографії та є однією з яскравих її представниць.

Згодом знаковими працями досвідченої археографки стали такі фундаментальні публікації, як «Пакти і Конституції» Української козацької держави (до 300-річчя укладення)» (2011 р.), чотири документальні томи «Історії державної служби в Україні» (2009 р.), однотоми публікації «Батурин: сторінки історії: Збірник документів і матеріалів» (2009 р.), «Українська ідентичність і мовне питання в Російській імперії: спроба державного регулювання (1847–1914)» (2013 р.; 2-ге вид. 2014 р.).

Один із найповажніших наукових здобутків Людмили Ярославни – унікальний двотомник (у трьох книгах), корпус слідчо-наглядних справ Т.Шевченка. Це перша повна академічна публікація Шевченкових документів у форматі цілісних ділових комплексів поліцейсько-жандармського та військового відомств – видання, якому ювілярка разом з автором цих рядків та Валентиною Шандрою присвятила кілька років життя¹. Тут уперше факсимільно відтворено не лише всі без винятку архівні документи подібного типу разом із вилученими

¹ Див.: Слідчо-наглядні справи Тараса Шевченка: Корпус документів (1847–1859): Метаграфовані тексти / Упоряд.: Г.Боряк, Л.Демченко, В.Шандра; ред. кол.: О.Боронь, Г.Боряк, Г.Бурлака, С.Гальченко, І.Глизь, М.Жулинський, О.Музичук, О.Реєнт, В.Смолій (відп. ред.), Д.Стус, В.Шандра; вступ. ст.: В.Шандра, Г.Боряк, Л.Демченко. – К., 2018. – 880 с.; Слідчо-наглядні справи Тараса Шевченка: Корпус документів (1847–1859): Факсиміле / Упоряд.: Г.Боряк, Л.Демченко; відп. ред. В.Смолій; наук. ред. О.Боронь. – К., 2020. – Кн.1. – СХХVIII, 878, II с.; Кн.2. – IV, 879–1866 с.

під час обшуків у поета рукописами та альбомами з малюнками, фольклорними записами, але й нещодавно віднайдені оригінали (автографи) понад тридцять листів різних адресантів до Т.Шевченка, які майже століття вважалися втраченими. У вступних дослідженнях, що супроводжують видання, автори, зокрема, поставили перед собою амбітні завдання – вперше реконструювати звивистий шлях Шевченкових документів упродовж довгого процесу формування архівної шевченкіани, встановити, за якими саме списками (оригіналами чи копіями, тогочасними або пізнішими) публікувалися ці документи, починаючи від кінця XIX ст., а отже представити якнайповнішу картину сучасної археографічної шевченкіани.

Від початку 2000-х рр. Людмила Демченко входила до складу авторських колективів низки міжнародних проектів, а саме «Відродження пам'яті Польщі / Reconstitution of the Memory of Poland», «Документальна спадщина Речі Посполитої», «Еліта в Україні XVI–XX ст.: національний реєстр особових архівних фондів», «Пам'ятки європейської цивілізації: Колекція судових книг часів I Речі Посполитої XVI–XVIII ст. в ЦДІАК України».

На сьогодні у видавничому доробку Л.Демченко близько 20 томів публікацій документів і пам'яток. Сьогодні вона працює над корпусним багатотомним виданням «Коліївщина: 1768–1769 рр. в документальній та мемуарній спадщині» (2019 р. побачив світ т.1). Давнє захоплення Людмили Ярославівни – фундаментальний корпус тестаментів XVI–XVII ст. із волинських актових книг, що його вона нині також готує до друку. Побажаймо ж ювілярці творчого довголіття та невичерпної наснаги!